

พระราชประวัติ

พระราชประวัติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระนามเดิม 'หม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์ กิติยากร' เป็นพระธิดาองค์ใหญ่ของ 'พลเอกพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ' กับ 'หม่อมหลวงบัว กิติยากร' (ราชสกุลเดิม สนิทวงศ์) เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันศุกร์ที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2475 ณ บ้านของ 'พลเอก เจ้าพระยาวงษาอนุประพัทธ์' (หม่อมราชวงศ์สท้าน สนิทวงศ์) บ้านของพระอัยกาฝ่ายพระราชมารดา มีพระเชษฐา 2 คน คือ 'ม.ร.ว.กัลยาณกิติ์ กิติยากร' และ 'ม.ร.ว.อดุลกิติ์ กิติยากร' และมีพระขนิษฐา 1 คนคือ 'ท่านผู้หญิงบุษบา สรวทวงศ์' พระนาม "สิริกิติ์" ได้รับพระราชทานจาก สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความหมายว่า ผู้เป็นศรีแห่งกิติยากร

พระชนม์ชีพในช่วงวัยพระเยาว์

หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ‘หม่อมเจ้านักขัตรมงคล’ ทรงออกจากราชการทหาร โดยรัฐบาลแต่งตั้งให้ไปรับราชการในตำแหน่งเลขานุการเอก ประจำสถานทูตสยาม ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนหม่อมหลวงบัวซึ่งมีครรภ์แก่คงพำนักอยู่ในประเทศไทย จนให้กำเนิดหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์แล้วจึงเดินทางไปสมทบ มอบหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ให้อยู่ในความดูแลของ เจ้าพระยาวงศานุประพัทธ์ และท้าววนิดาพิจาริณี ผู้เป็นบิดาและมารดาของหม่อมหลวงบัว

หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ต้องอยู่ห่างไกลบิดามารดาตั้งแต่อายุยังน้อย บางคราวต้องระหกระเหินไปต่างจังหวัดตามเหตุการณ์ผันผวนทางการเมือง เช่น ในพ.ศ. 2476 หม่อมเจ้าอัปษรสมาน กิติยากร พระมารดาของหม่อมเจ้านักขัตรมงคล ได้ทรงรับนัดดาตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไปสงขลาด้วย

ปลายพ.ศ. 2477 หม่อมเจ้านักขัตรมงคลทรงลาออกจากราชการกลับประเทศไทยพร้อมครอบครัว อันมีหม่อมหลวงบัว หม่อมราชวงศ์กัลยาณกิติ์ บุตรคนโต และหม่อมราชวงศ์บุษบา บุตรีคนเล็กผู้เกิดที่สหรัฐอเมริกา แล้วมารับหม่อมราชวงศ์อดุลกิติ์ บุตรคนรอง กับ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์จาก หม่อมเจ้าอัปษรสมาน กลับมาอยู่รวมกันที่ตำหนักซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนกรุงเกษม ปากคลองผดุงกรุงเกษม ริมแม่น้ำเจ้าพระยา

การศึกษา

- พ.ศ. 2479 – 2483 : โรงเรียนราชินี
- พ.ศ. 2483 – 2489 : โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์
- พ.ศ. 2491 – 2493 : โรงเรียน Riante Rive เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (เน้นวิชาภาษา ศิลปะ ดนตรี และวรรณคดี)

ภายหลังสงครามโลกสิ้นสุด หม่อมเจ้านักขัตมงคล
ได้รับแต่งตั้งเป็นอัครราชทูตประจำประเทศอังกฤษ
และต่อมาย้ายไปประจำประเทศฝรั่งเศสและเดนมาร์ก
หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์จึงได้ศึกษาวิชาดนตรี
และภาษาอย่างต่อเนื่อง พร้อมตั้งใจ
จะเข้าศึกษาในวิทยาลัยดนตรีชื่อดังแห่งกรุงปารีส

พระราชพิธีราชาภิเษกสมรส

วันที่ 28 เมษายน พุทธศักราช 2493 มีพระราชพิธีราชาภิเษกสมรส ณ วังสระปทุม สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวีพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าทรงเป็นประธานพระราชทานน้ำพระพุทธมนต์ และเทพมนตร์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ได้ทรงจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย และในวันนั้น สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงสถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์เป็นสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์

วันที่ 5 พฤษภาคม พุทธศักราช 2493 เป็นวันพระราชพิธีบรมราชาภิเษก สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับเฉลิมพระบรมนามาภิไธยว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” และทรงเฉลิมพระยศ สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์เป็นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี

พระราชโอรสและพระราชธิดา

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญาฯ
(ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี)
ประสูติ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าชีราลงกรณฯ
(พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ
มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศร
ราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว)

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดาฯ
(สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดาฯ ปัจจุบันเฉลิม
พระอิสริยยศ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
เจ้าฟ้ามหาดจักษีสิริธร มหาวชิราลงกรณวราชภัฏดี สิริกิจการินีพิริยพัฒน์
รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี)

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ฯ
(สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี)

พระราชกรณียกิจ

“ศิลปาชีพ ราชินีแห่งไหมไทย ทรงเป็นต้นแบบ อนุรักษ์ผ้าไทยให้โด่งดังไกล ”

เรื่องของ ‘ผ้าไหมไทย’ ไม่ใช่เรื่องใหม่ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน งานศิลป์ชั้นเอก ที่ถูกละเลยนี้ได้ถูกหยิบมาปัดฝุ่นให้ทรงคุณค่ามาแล้วกว่าครึ่งศตวรรษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 เมื่อครั้งเสด็จฯ ภูคตะวันออกเฉียงเหนือประสูติทอภัย ครึ่งใหญ่ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง มีพระราชเสาวนีย์ให้ส่งเสริมการทอผ้าไหมไทยขึ้น ก่อเกิดเป็น โครงการส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ราษฎรอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ จนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ ยังทรงเผยแพร่ความงดงามของผ้าไหมและหัตถกรรมไทย สู่นานาชาติทั่วโลก ผืนผ้าจากภูมิปัญญาชาวบ้านกลายเป็นฉลองพระองค์ อันวิจิตร โดยใน พ.ศ. 2505 ทรงได้รับเลือกให้เป็นสตรีที่แต่งพระองค์งาม ที่สุดในโลกผู้หนึ่ง ในจำนวนสุภาพสตรีของโลกทั้งหมด 10 คน จากบรรดา ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีของโลก ทรงนำความงดงาม ของผ้าไทยให้เป็นที่รู้จักในสังคมกว้างและสวมใส่อย่างแพร่หลาย

เพื่อสืบสานพระราชปณิธาน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงพลิกฟื้นผ้าไทย ทรงทุ่มเทพระราชกรณียกิจ พระปรีชาญาณ และกำลังพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ทำให้ผ้าไทยกลับคืนสู่สังคมไทย เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2563 กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จึงร่วมมือกับสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ จัดทำโครงการ ‘สืบสาน อนุรักษ์ศิลป์ผ้าถิ่นไทย ดำรงไว้ในแผ่นดิน’ โดยในปีประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้เห็นชอบมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยอย่างน้อย 2 วันต่อสัปดาห์

จากนโยบายดังกล่าว ได้สร้างกระแสการใส่ผ้าไทยให้คึกคักมากยิ่งขึ้น มีการประกวด ผ้าทอของแต่ละจังหวัด มอบรางวัลเชิดชูเกียรติให้กับผู้สืบทอดภูมิปัญญาผ้าไทย รวมทั้ง จัดแสดงแฟชั่นโชว์ผ้าไทยที่นำมาตัดเย็บให้เข้ากับยุคสมัยให้ผ้าไทยใส่แล้วเก๋ในชีวิตประจำวัน

พระราชกรณียกิจ

“น้ำพระทัยสมเด็จพระพันปีหลวง ชุบชีวิตยามวิกฤติสาธารณสุข”

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงห่วงใย
ปัญหาความทุกข์ยากของราษฎรอย่างใกล้ชิดเสมอมา โดยเฉพาะปัญหาด้านสุขภาพอนามัย
ตามพื้นที่ชนบทห่างไกล ทรงตระหนักว่า การมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์จะนำไปสู่สุขภาพจิต
ที่ดี และสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ พระองค์จึงได้พระราชทานโครงการอันเนื่อง
มาจากพระราชดำริด้านสาธารณสุขเป็นจำนวนมาก อาทิ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดคณะแพทย์
ตามเสด็จในต่างจังหวัด นำมาสู่หน่วยแพทย์พระราชทานจนทุกวันนี้

ทรงสานต่อโครงการหมอบูบ้านของในหลวง รัชกาลที่ 9 คัดชาวบ้านที่สมัครใจมาอบรม
เพื่อนำความรู้กลับไปช่วยเหลือคนเจ็บป่วยในหมู่บ้าน โดยให้ชาวบ้านรู้จักใช้ยาและดูแล
รักษาอนามัยเบื้องต้น ขณะที่คนไข้ป่วยหนักยากจนทรงไม่ทอดทิ้งรับไว้เป็นคนไข้ใน
พระบรมราชานุเคราะห์ ทุกชีวิตของราษฎรมีความหมายใต้ร่มพระบารมีสมเด็จพระบรม
ราชชนนีพันปีหลวง

แม้ในสถานการณ์ปัจจุบันที่พสกนิกร 76 จังหวัด เผชิญสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่พสกนิกรต่างถวาย
พระราชสมัญญาว่า ‘พระแม่เจ้าของชาติ’ พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์และ
ชุดอุปกรณ์ป้องกันทางเดินหายใจแบบอากาศบริสุทธิ์ PAPR เพื่อใช้ในห้องผ่าตัดของ
โรงพยาบาลประจำจังหวัดในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ โรงพยาบาลในสังกัด
กรุงเทพมหานคร และทุกเหล่าทัพช่วยปกป้องบุคลากรทางการแพทย์ที่เสียสละให้ปลอดภัย
จากการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลรักษาผู้ป่วยโควิด-19

พระราชกรณียกิจ

“บ้านเล็กในป่าใหญ่ โครงการพระราชดำริฯ”

“พระเจ้าอยู่หัวเป็นน้ำ ฉันจะเป็นป่า ป่าที่ถวายความจงรักภักดีต่อน้ำ พระเจ้าอยู่หัวสร้างอ่างเก็บน้ำ ฉันจะสร้างป่า” พระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่แสดงถึงพระราชปณิธานอันแรงกล้าที่จะทรงงานด้านการอนุรักษ์ป่า ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำ เพื่อสนับสนุนการทรงงานของในหลวง รัชกาลที่ 9 ที่ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อช่วยให้พสกนิกรชาวไทยมีน้ำเพียงพอต่อการดำรงชีพ และการทำการเกษตร โครงการตามพระราชดำรินี้หนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจพระราชหฤทัยด้านการอนุรักษ์ป่าไม้และทรงห่วงใยชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่เป็นอย่างมากคือ ‘โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่’ ซึ่งพระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นที่แรกที่บ้านห้วยไม้หก อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2534

พร้อมพระราชทานพระราชดำริแนวทางการอนุรักษ์ไว้ว่า ให้คงมีสภาพป่าอุดมสมบูรณ์ให้รักษาป่าที่ยังคงอุดมสมบูรณ์อยู่ ไม่ให้ถูกทำลายต่อไป จัดให้มีการฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกทำลายไป โดยให้มีทั้งไม้ป่าธรรมชาติและไม่ใช้สอย พื้นที่ทำกินของราษฎร ให้การช่วยเหลือด้านการเกษตรสามารถทำกินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องตัดไม้ทำลายป่า และจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอ

โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ตามพระราชดำริ บ้านห้วยไม้หก ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี คนกับป่าอยู่ด้วยกันได้โดยไม่เกิดการทำลาย ดังพระราชประสงค์หลังจากนั้นจึงมีการต่อยอด จัดตั้งโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่อีกหลายพื้นที่ เช่น โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ตามพระราชดำริบ้านอุดมทรัพย์ อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร, โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ตามพระราชดำริบ้านหนองห้า อ.เชียงคำ จ.พะเยา, โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ตามพระราชดำริดอยฟ้าห่มปก อ.แม่สาย จ.เชียงใหม่ ฯลฯ

พระราชกรณียกิจ

ทรงต่อลมหายใจ ‘โขน’ ศิลปะการแสดงชั้นสูงของไทยให้คงอยู่สืบไป

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่เป็นลำดับมา ในด้านศิลปวัฒนธรรม มีการอนุรักษ์ สืบสาน ภูมิปัญญาบรรดากวีพัฒนาธรรมแขนงต่าง ๆ ในแผ่นดินไทยให้คงอยู่โดยเฉพาะ ‘โขน’ ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงชั้นสูงของไทยและเป็นมรดกสพหลวงที่รุ่งเรืองมาช้านาน ด้วยสายพระเนตรอันยาวไกล ทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้ศึกษาค้นคว้าการแสดงโขนตามแบบโบราณราชประเพณี พร้อมฟื้นฟูองค์ความรู้ในการสร้างเครื่องแต่งกายโขนให้งดงามตามธรรมเนียมเดิม โปรดเกล้าฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญและศิลปินในสาขาที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลและหลักฐานเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายโขนในละครโบราณอย่างละเอียด เพื่อจัดสร้างเครื่องแต่งกายโขนละครขึ้นใหม่ ตลอดจนพัฒนาศิลปะการแสดงหน้าโขนละครให้มีความร่วมสมัย โขนพระราชทาน เรื่องรามเกียรติ์ ชุดศีกพรหมาศ เมื่อ พ.ศ. 2552 จึงเป็นปฐมบทแห่งโขนพระราชทานที่ประสบความสำเร็จ ได้รับความชื่นชมในเรื่องความงดงามของเครื่องแต่งกาย ความวิจิตรตระการตาของฉากและเทคนิคต่าง ๆ กระบวนการรังสรรค์เครื่องโขนที่เต็มไปด้วยรายละเอียดและเกือบสูญสลายไปตามกาลเวลาให้กลับมาเฉิดฉายอีกครั้ง นำไปสู่การแสดงโขนพระราชทานอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยในปีนี้เป็นโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 90 พรรษา 12 สิงหาคม 2565 และเพื่อสานต่อพระราชปณิธานในสมเด็จพระพันปีหลวง มุลินีส่งเสริมศิลปาชีพฯ จะจัดการแสดงโขน ประจำปี 2565 เรื่องรามเกียรติ์ ตอน ‘สะกดทัพ’ ระหว่างวันที่ 29 ตุลาคม ถึงวันที่ 5 ธันวาคม 2565 ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย และด้วยพระอัจฉริยภาพ พระวิสัยทัศน์ ในการสนับสนุนส่งเสริมการแสดงโขน ทำให้โขนเป็นที่รู้จักและชื่นชมไปทั่วโลกองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ประกาศขึ้นทะเบียนโขนไทยเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ถือเป็นมรดกล้ำค่าของชาติที่ชาวไทยทุกคนควรร่วมกันอนุรักษ์ไว้ด้วยความหวงแหนยิ่งชีพ

พระราชกรณียกิจ

“สืบสานพระราชปณิธานธรรมราชินี”

ในด้านศาสนา สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงตระหนักว่า ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์มิให้ประหลาดปฏิบัติในสิ่งที่มีความชั่ว และเป็นแนวทางให้มนุษย์เลือกกระทำแต่ความดี จึงทรงตระหนักถึงความสำคัญในการอุปถัมภ์ศาสนา นอกจากจะทรงเป็นพุทธศาสนิกชนที่ปฏิบัติพระราชกรณียกิจทางศาสนาโดยสม่ำเสมอแล้ว ยังทรงทะนุบำรุงศาสนาต่าง ๆ ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม พราหมณ์ฮินดู และซิกข์ เพราะทรงถือว่าทุกศาสนาต่างมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนเช่นเดียวกัน

ดังนั้นคราวใดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จฯ ไปในงานพระราชพิธีหรือทรงประกอบพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับศาสนา สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงมักจะโดยเสด็จด้วยเสมอไม่ว่าจะเป็นพิธีของศาสนาใด บางครั้งเสด็จฯ โดยลำพังพระองค์เอง ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้วยความเคารพในประเพณีของศาสนานั้น ๆ อย่างดียิ่ง รวมทั้งโดยเสด็จในหลวง รัชกาลที่ 9 ไปทรงนมัสการและสนทนาธรรมกับพระเถรานุเถระอยู่เสมอ ทรงใช้หลักธรรมเป็นแนวปฏิบัติทั้งในส่วนพระองค์และในฐานะสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

นอกจากนี้ ยังทรงอุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสงฆ์หลายด้าน เช่น ทรงถวายปัจจัยแด่พระเถระชั้นผู้ใหญ่ และพระเถระที่ทรงรู้จักเป็นประจำทุกเดือน ทรงอนุเคราะห์พระภิกษุสงฆ์ที่อาพาธ ทรงถวายปัจจัยเป็นค่ารักษาพยาบาล หรือพระราชทานทรัพย์แก่โรงพยาบาลเป็นทุนในการบริการ และอำนวยความสะดวกแก่พระสงฆ์ที่มารับการรักษา ตลอดจนมีพระราชเสาวนีย์ให้จัดภัตตาหารไปถวายพระเถระที่อาพาธเป็นพิเศษ เป็นต้น

พระราชกรณียกิจ

“สถาบันสิริกิติ์ สานต่องานศิลปาชีพ เผยแพร่ผลงานประณีตศิลป์”

กว่า 60 ปี ในรัชสมัยที่ผ่านมาเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาพสกนิกรไทย โดยทั่วถ้วนถึง พระวิริยะอุตสาหะ และความอดทนที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการตลอดมา โดยเฉพาะงานส่งเสริมศิลปาชีพ ยังผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตราบนับปัจจุบัน ตลอดระยะเวลาเกือบ 40 ปี โรงฝึกศิลปาชีพ สวนจิตรลดา ได้พัฒนาการดำเนินงานด้วยความก้าวหน้า ผลงานที่สร้างขึ้นล้วนเป็นประณีตศิลป์ชั้นสูง มีความวิจิตรงดงามยิ่ง ปัจจุบัน โรงฝึกศิลปาชีพสวนจิตรลดา ยกสถานะขึ้นเป็น ‘สถาบันสิริกิติ์’ ตั้งแต่วันที่ 21 กันยายน 2553 เป็นต้นมา

จากโรงฝึกผลงานอันวิจิตรของลูกหลานชาวนาชาวไร่ ได้อวดโฉมโชว์ความงดงามให้เป็น ที่ประจักษ์ต่อสายตาทั้งชาวไทยและต่างประเทศมาแล้วมากมายผ่านการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ‘ศิลป์แผ่นดิน’ ตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่แบ่งการจัดแสดง เป็นสัดส่วนเริ่มที่ชั้นล่างสุด กับห้อง ‘ปีกแมลงทับ’ หรือห้องที่แสดงการตกแต่งแผ่นไม้แกะสลัก ตลอดจนเครื่องใช้ไม้สอยและถนิมพิมพาภรณ์ เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์จำลอง ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีงานปักเส้นไหมโบราณขนาดใหญ่ งานคร่ำ งานสานย่านลิเภา และงานเครื่องประดับนานาชนิด รวมถึงจำลอง พระที่นั่งพุดตานจำลองคร่ำทอง จำลองแบบมาจากพระที่นั่งพุดตาน จำหลักไม้ในพระบรมมหาราชวังได้อย่างเสมือนจริง ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นฝีมือ ชาวนาชาวไร่ ที่ผ่านการฝึกฝนจนกลายเป็นช่างฝีมือด้านศิลปะไทยอันยอดเยี่ยมที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงเห็นคุณค่าในฝีมือให้ร่วมกันสืบสานงาน ประณีตศิลป์ให้อยู่กับแผ่นดินไทยตลอดไป

พระราชกรณียกิจ

**“ฟาร์มตัวอย่าง ตามพระราชดำริ ศูนย์เรียนรู้
การเกษตรครบวงจรหล่อเลี้ยงชีวิตเกษตรกรไทย”**

ย้อนไปเมื่อ 20 กว่าปีก่อน กิจกรรมฟาร์มตัวอย่างตามราชดำริถือกำเนิดขึ้น ณ บ้านขุนแตะ หมู่ 5 ต.ดอยแก้ว อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ จากการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ไม่มีงานทำหลังจากบ่าบัดและเลิกเสพยาเสพติด โดยเริ่มแรกเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการสาธารณสุขโรค สิ่งอำนวยความสะดวก ถนน แหล่งน้ำ สนับสนุนกิจกรรมภายในโครงการฯ เช่น ปลูกพืชผัก พันธุ์ไม้ผลชนิดต่าง ๆ การเลี้ยงปศุสัตว์ เป็ด ไก่ หมู และเลี้ยงปลา เป็นต้น จนโครงการได้พัฒนาต่อเนื่องกระจายไปทั่วประเทศ

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ในปัจจุบัน ส่งผลให้มีแรงงานตกงาน ถูกเลิกจ้างเป็นจำนวนมาก และต้องกลับไปอยู่ที่ภูมิลำเนาทำให้ขาดรายได้จนเดือดร้อนครัวเรือนราษฎรประสบความทุกข์ยากแสนเข็ญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีพระราชปณิธาน ‘สืบสาน รักษา ต่อยอด’ พระราชกรณียกิจในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้อาณาประชาราษฎร์มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืนบนผืนแผ่นดินไทย จึงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำที่ดินในโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ทั้ง 30 ฟาร์มจากจำนวน 61 ฟาร์ม ใน 17 จังหวัดทั่วประเทศ มาใช้สนับสนุนการจ้างงาน ภายใต้ ‘โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ต้านภัยโควิด-19’ เพื่อให้ประชาชนมีรายได้มาหล่อเลี้ยงครอบครัวในช่วงที่เกิดสถานการณ์ยากลำบากในการใช้ชีวิต

พระราชกรณียกิจ

“พระเมตตาต้านงานสังคมสงเคราะห์”

เพราะความทุกข์ยากของเหล่าพสกนิกรเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง พระองค์ได้พระราชทานความช่วยเหลือแก่ประชาชนด้านการแพทย์ สาธารณสุข และสังคมสงเคราะห์ ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ มากมาย ด้วยทรงตระหนักว่า การมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์จะนำไปสู่สภาพจิตที่ดี และสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้

นอกจากปวงชนชาวไทยแล้ว น้ำพระราชหฤทัยในสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงยังแผ่ไพศาลถึงผู้อพยพลี้ภัยจำนวนมากดังเหตุการณ์บ้านเขาล้าน จ.ตราด ทรงเยี่ยมผู้ลี้ภัยสงครามชาวกัมพูชา ทรงนำอาหาร ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่มไปพระราชทานด้วยพระองค์เอง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สภาอากาศไทยไปให้ความร่วมมือกับกาชาดสากลในการช่วยเหลือผู้อพยพ และพระราชทานครูเข้าไปสอนวิชาชีพให้แก่ผู้อพยพ กิจการดังกล่าวได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทรงจัดตั้ง มูลนิธิสายใจไทย ช่วยเหลือทหาร ตำรวจ และอาสาสมัครใช้ชาติที่บาดเจ็บ พิการ พัฒนาอาชีพให้ช่วยเหลือตัวเองและมีรายได้เลี้ยงครอบครัว ผลิตภัณฑ์ที่หัตถกรรมจากมูลนิธิสายใจไทยเป็นที่รู้จักและนิยมของคนไทยมาโดยตลอด

พระราชกรณียกิจ

“ ทรงส่งเสริมเยาวชนของชาติให้
ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม ”

ในด้านการศึกษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้พระราชทานพระราชทรัพย์เป็นทุนเริ่มแรกให้แก่ โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ 1 ในการสร้างโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่าเย้าที่บ้านห้วยขาน ต.แม่งอน อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ และทรงมอบโรงเรียนให้อยู่ในความดูแลของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ปัจจุบัน เป็นโรงเรียนที่สอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อสร้างอาคารหลังใหม่ให้แก่ โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ 2 สำหรับเด็ก ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ต.แม่มิม อ.แม่มิม จ.เชียงใหม่

นอกจากนี้ยังทรงรับนักเรียนยากจนขาดโอกาสทางการศึกษาที่ทรงพบด้วยพระองค์เอง ระหว่างการเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร ไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์เกือบ 2,000 คน โดยทุนการศึกษานี้มิได้พระราชทานแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดเท่านั้น หากแต่พระมหากรุณาธิคุณนี้ยังแผ่ไพศาลไปยังเด็กพิการ ให้เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาพิเศษตามความสามารถ จนจบการศึกษา เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้ในอนาคต

สถิตในดวงใจตราบนิจนิรันดร์
น้อมรำลึกถึง กราบแทบพระยุคลบาท

